

Žena v IT 2025: Kto získa prestížne ocenenie? Pozrite si zverejnené nominácie a finalistky 2

Online, akcnezeny.sk, 20. 8. 2025, 14:00

Rus zo Slovenska nikdy neodišiel. Z kasární áno, no z hláv časti populácie nie (anketa) 4

Online, aktuality.sk, 21. 8. 2025, 6:00

Žena v IT 2025: Kto získa prestížne ocenenie? Pozrite si zverejnené nominácie a finalistky

📅 20. 8. 2025, 14:00, Zdroj: akcnezeny.sk 📄, Autor: Veronika Samborská, Sentiment: Pozitívny, Téma: Rektorát UPJŠ, Kľúčové slová: rektor UPJŠ
Dosah: 1 649 GRP: 0,04 OTS: 0,00 AVE: 187 EUR

Žena v IT 2025: Kto získa prestížne ocenenie? Pozrite si zverejnené nominácie a finalistky

0

Zdroj foto: Aj Ty v IT

Sú úspešné, uznávané i vysoko cenené. Vedú významné firmy, organizácie a tímy, biznisové či výskumné projekty. Ženy v IT – inovátky, vývojárky, ale aj rešpektované mentorky. Hoci nemajú tisíce sledovateľov, ani pozornosť bulváru, posúvajú Slovensko vpred, menia krajinu na lepšiu.

Preto známa organizácia Aj Ty v IT po vlaňajšom úspešnom pilotnom podujatí, opäť prichádza s ocenením ŽENA V IT.

Zdroj foto: Aj Ty v IT

Ocenenie pre tie najlepšie

Už úvodný ročník vzbudil veľký ohlas. Projekt je totiž skvelou možnosťou nielen upozorniť na najúspešnejšie ženy, ktoré sa presadili v IT, oceniť tie najlepšie z nich, ale aj stretnúť sa s nimi osobne. Účastníci podujatia, ale aj médiá, práve tento fakt považujú za najcennejší benefit projektu, pretože osobné stretnutia žien z celého Slovenska umožňujú prepájať ich; dopĺňať a zdokonaľovať si znalosti, deliť sa o skúsenosti a nachádzať nové inšpirácie. Práve takto sa ľudia môžu ustavične zlepšovať a rásť, rovnako pomáhajú celej spoločnosti a krajine.

Medzi tohtoročnými nominantkami sú opäť ženy s obdivuhodnými výsledkami. Prvá a zatiaľ jediná žena na svete, ktorá získala certifikáciu Golden Kubestronaut; vedkyňa a profesorka s vyše 150 publikáciami a 20 vedeckými projektmi; či líderka v nadnárodnej spoločnosti, ktorá popri manažérskej pozícii buduje bezpečné prostredie pre ženy v IT a venuje sa aj mentálnemu zdraviu.

Víťazky 2. ročníka nového prestížneho ocenenia ŽENA V IT vyhlásia na slávnostnom Galavečere 23. septembra v Jurkovičovej Teplárni v Bratislave. Vstupenky na podujatie, a podporiť ho tak, si môžete zakúpiť TU.

Prečo?

„Prečo to robíme? Aj na Slovensku máme mnoho skvelých žien, osobností, odborníčok v IT oblasti. Dôkazom sú aj veľmi silné tohtoročné nominácie. Vnímame však, že verejnosť tieto osobnosti stále málo pozná. Nedostávajú totiž dostatočný priestor na prezentáciu práce a jej ocenenie. Rozhodli sme sa preto takýto priestor vytvoriť. Jednak aby sme ich pomohli zviditeľniť, zároveň však, aby sme motivovali i ostatné ženy a mladšie dievčatá, ktoré sa rozhodujú o svojej kariére a budúcnosti,” vysvetľuje Petra Kotuliaková, výkonná riaditeľka Aj Ty v IT.

Zdroj foto: Aj Ty v IT

„Cieľom je inšpirovať verejnosť, celú spoločnosť, posilniť vnímanie a postavenie žien na Slovensku v oblasti informačných technológií. Chceme prehľbovať myšlienku vstupu žien do IT a zároveň im poskytnúť platformu na prezentáciu ich práce tak, že vyjadríme verejné uznanie a poďakovanie všetkým, ktorí tejto myšlienke na Slovensku pomáhajú. Takto povzbudíme aj mladé dievčatá a ich rodiny, aby našli budúcnosť a perspektívnu kariéru práve v IT,” dopĺňa Lenka Krajčíková, projektová manažérka Aj Ty v IT.

Do 2. ročníka ocenenia ŽENA V IT prišlo celkovo 48 nominačných návrhov, z ktorých odborná porota vybrala po troch finalistkách v kategóriách Žena v IT, IT Študentka roka a IT spojenec roka. Päťčlennú porotu tvoria rešpektované osobnosti: Daria Hvížďalová, Zuzana Jojičová, Petra Kotuliaková, Dalibor Slávik, Martin Venhart. Viac o členoch poroty si môžete prečítať TU.

V 2. ročníku ocenenia ŽENA V IT sú vyhlásené tri kategórie:

1. Kategória: Žena v IT

Žena, ktorá preukázala v posledných piatich rokoch vysokú mieru excelentnosti, inovácie, líderstva a aktívne sa snažila o väčšiu rozmanitosť v technologickom priemysle.

V tejto kategórii boli nominované tieto finalistky:

Viktória Ivanová: K IT sa dostala náhodou, dnes má 10-ročné skúsenosti a je viceprezidentkou pre segment domácnosť v spoločnosti ESET. Založila zamestnaneckú skupinu pre ženy, aby si vzájomne pomáhali v raste a budovaní sebadôvery. Verí vo svet, v ktorom môže byť každý sám sebou a cítiť sa prijatý. Mentoruje ženy, ktoré chcú vstúpiť do IT alebo prevziať vedúce pozície. Vo svojom newsletteri s

názvom „Viktoria: Talks to myself“ a videopodcaste sa venuje témam mäkkých zručností a duševného zdravia.

Jana Vonšák: V IT sa presadila až v dospelosti po prvej vysokej škole, keď ju oslovil kreatívny rozmer tohto odvetvia. Začínala ako softvérová inžinierka, neskôr sa našla v oblasti DevOps Security. Je prvou a zatiaľ jedinou ženou na svete s titulom „Golden Kubestronaut“, ktorý udeľuje CNCF za úspešné zdolanie všetkých jej cloud-native certifikácií a LFCS. Popri práci tento rok ukončila inžinierske štúdium aj na Materiálovotechnologickej fakulte Slovenskej technickej univerzity (MTF STU) v Bratislave. Svoje vedomosti rada zdieľa v rámci vzdelávacích školení.

Prof. Ing. Elena Zaitseva, PhD.: Tituly M.S. a Ph.D. v odbore informatika získala na Bieloruskej štátnej univerzite informatiky a rádioelektroniky v Minsku. Je profesorkou na Katedre informatiky Žilinskej univerzity v Žiline. Je autorkou troch kníh a vyše 150 článkov, koordinovala viac ako 20 výskumných projektov. Jej bádateľské záujmy zahŕňajú matematické metódy v analýze spoľahlivosti a klasifikačné problémy. Je členkou technického výboru Európskej asociácie pre bezpečnosť a spoľahlivosť a predsedníčkou pobočky Asociácie spoľahlivosti Československej sekcie IEEE.

Zdroj foto: Aj Ty v IT

2. Kategória: IT Študentka roka

Žena, ktorá študuje v IT odbore a dosiahla excelentné študijné výsledky, priniesla inovatívne riešenie alebo svojím prínosom pomohla posunúť určitú tému.

V tejto kategórii boli nominované tieto finalistky:

Zuzana Jakubová: Študentka IT manažmentu a spoluzakladateľka občianskeho združenia Kockáči, ktoré mení prístup k digitálnemu vzdelávaniu na Slovensku. Vedie národnú súťaž Kockáč roka, vytvorila príručku umelej inteligencie pre pedagógov s názvom Alčko, ku ktorej sa viaže aj séria AI workshopov po celom Slovensku. Prepája študentov, pedagógov i odborníkov s cieľom pripraviť mladých ľudí na budúcnosť, ktorá ich bude baviť. Mimo neziskovej činnosti sa ako živnostníčka venuje webovému a grafickému dizajnu.

Lucia Piatriková: Doktorandka na Fakulte riadenia a informatiky Žilinskej univerzity, kde sa venuje aplikácii umelej inteligencie v medicíne. Vo výskume sa zameriava na analýzu histologických snímok pomocou neurónových sietí a generatívnych modelov. Za diplomovú prácu získala cenu **rektora** a v súťaži IT SPY cenu Magenta Award for Excellence in IT a Cenu verejnosti. Lucia založila občianske združenie IT&FIT. Vo voľnom čase rada športuje, cestuje a tancuje v skupine stredovekých tancov.

Dominika Závacká: Doktorandka v odbore informatika na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave (FMFI UK). Venuje sa výskumu v oblasti algebraickej teórie grafov, spolupracuje na medzinárodných projektoch a výsledky prezentuje na domácich aj zahraničných konferenciách. Podieľa sa na výučbe na FMFI UK aj na Fakulte elektrotechniky a informatiky Slovenskej technickej univerzity v Bratislave (FEI STU), pracuje ako Junior Technical Analyst vo firme Nexi Central Europe. Vo voľnom čase vyvíja mobilné aplikácie, venuje sa dobrovoľníctvu a cestovaniu.

Zdroj foto: Aj Ty v IT

3. Kategória: IT Spojenec roka

Jednotlivec alebo jednotlivkyňa, firma, inštitúcia či organizácia, ktorí sa v posledných piatich rokoch zaslúžili o zlepšenie úrovne rozmanitosti v rámci IT, v organizácii a/alebo v širšej komunite.

V tejto kategórii boli nominované tieto finalistky a finalista:

Peter Baus: Pôsobí v spoločnosti Accenture Technology ako projektový líder tímu softvérových vývojárov, kde sa podieľa na vývoji inovatívnych webových aplikácií. Zastrešuje pro bono a expertné dobrovoľnícke aktivity, čím podporuje fungovanie neziskových partnerov. Už 5 rokov vedie projekt „Omama app“, ktorý získal cenu IT projekt roka 2023. Podieľal sa na tvorbe vzdelávacieho programu pre ženy so záujmom o kariéru v IT sektore „Urob zmenu“ a v „Projektoch v praxi“ v spolupráci s organizáciou Nexteria.

Lubica Reváková: Prepája komunikáciu, médiá a technológie do zrozumiteľných digitálnych riešení. Vyštudovala mediálne štúdiá na Filozofickej fakulte **UPJŠ** v Košiciach. Ako zakladateľka odboru Dizajn digitálnych aplikácií na Škole umeleckého priemyslu formuje novú generáciu kreatívcov, ktorých vedie k mediálnej gramotnosti, kritickému mysleniu a inovatívnemu prístupu k digitálnym riešeniam. Je spoluzakladateľkou Občianskeho združenia UX / Košice, ktoré buduje UX komunitu na východnom Slovensku. Verí, že kvalitný dizajn by mal byť predovšetkým zrozumiteľný a použiteľný.

Mirka Uhnak: Podnikateľka s vášňou pre vzdelávanie a technológie. Stojí na čele IT akadémie Mini Tech MBA, ktorá bola navrhnutá špeciálne pre ženy. Vďaka akadémii už stovky žien získali sebavedomie, kariérne uplatnenie a férový plat v IT odvetví. Motivuje ženy objavovať krásy IT sveta, v podcastoch vyzdvihuje príbehy úspešných žien z IT, a usiluje o väčšie zapojenie žien do tech diania. Má doktorát z Univerzity Komenského v študijnom odbore Ekonomika a manažment a za úspechy v oblasti vzdelávania ju zaradili do rebríčka

Forbes 30 pod 30.

Zdroj foto: Aj Ty v IT

Viac o finalistkách 2. ročníka ŽENA V IT, ale aj o laureátoch z vlaňajšieho roka 2024 si môžete prečítať TU.

Prečo to robíme? Odpovedá Petra KOTULIAKOVÁ, riaditeľka Aj Ty v IT

Oceňovanie žien v IT sektore pomáha podporiť rovnaké príležitosti pre všetkých bez ohľadu na pohlavie, keď sú úspechy žien v IT sektore viditeľné a oceňované, môže to slúžiť ako inšpirácia pre mladé dievčatá a ženy, aby sa tiež zapájali do tejto oblasti a prekonávali prípadné prekážky, kultúra oceňovania žien v IT môže prispieť k vytvoreniu pozitívneho a inkluzívneho pracovného prostredia, kde sa všetci zamestnanci cítia ocenení a rešpektovaní, rovnaké zastúpenie žien a mužov v IT sektore prispieva k väčšej rozmanitosti názorov, skúseností a prístupov.

Projekt ŽENA V IT podporili: AmCham Slovensko, Partners, Base4Work

O organizátorovi Aj Ty v IT:

Občianske združenie Aj Ty v IT vzniklo v roku 2012 s cieľom motivovať dievčatá a ženy, aby sa nebáli vstúpiť do sveta informačných technológií. Odvtedy zorganizovalo vyše 2600 workshopov, takmer 900 online kurzov a oslovilo takmer 60 000 žien a dievčat.

Zámer združenia vyjadruje motto „Technology has no gender“, cieľ je dosiahnuť, aby ženy nezostali na okraji, ale stali sa súčasťou technologickej budúcnosti.

Viac info o verejných vzdelávacích kurzoch, seminároch, workshopoch na školách a ďalších projektoch pre ženy a dievčatá nájdete na: www.ajtyvit.sk

Eventy

Akčné ženy

Vitaj u nás! Sme inšpiratívny MAGAZÍN

a zároveň KOMUNITA akčných žien. Podporujeme sa navzájom v našich snoch, v tom, čo nás naplňuje a robí nám radosť. Sme tu pre všetky, ktoré túžia po zmene a chcú rásť.

Pridaj sa do Klubu akčných žien

DIGITALIZÁCIU MAGAZÍNU PODPORUJE

Sme inšpiratívny MAGAZÍN a zároveň KOMUNITA akčných žien. Podporujeme sa navzájom v našich snoch, v tom, čo nás naplňuje a robí nám radosť. Sme tu pre všetky, ktoré túžia po zmene a chcú rásť.

Kontakt: redakcia@akcnezeny.sk

Inzeruj u nás obchod@akcnezeny.sk

Opýtaj sa nás info@akcnezeny.sk

Napíš do redakcie redakcia@akcnezeny.sk

Chceš vedieť ako prvá o testovaniach, súťažiach a eventoch?

Autor: Veronika Samborská

Rus zo Slovenska nikdy neodišiel. Z kasární áno, no z hláv časti populácie nie (anketa)

 21. 8. 2025, 6:00, Zdroj: aktuality.sk , Vydavateľ: Ringier Slovakia Media s.r.o., Autor: David Žák, Sentiment: Neutrálny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Dosah: 717 270 GRP: 15,94 OTS: 0,16 AVE: 1624 EUR

Rus zo Slovenska nikdy neodišiel. Z kasární áno, no z hláv časti populácie nie (anketa)

Ako pubertiaci sme azbukou písali na cestu nápis 'zachvatčiki idite damoj'a prvýkrát sme využili znalosti ruštiny zo školy, spomína historik Štefan Šutaj.

V rámci 57. výročia okupácie Československa redakcia Aktuality.sk pripravila anketu k téme slobody a demokracie. Prinášame vám viaceré pohľady slovenských historičiek a historikov, ktorým sme položili otázku:

Minister obrany Robert Kaliňák sa v minulosti k ruskej agresii na Ukrajine vyjadril, že „raz ten Rus odíde“, súhlasili s ním viacerí koalíční politici. Čo nás to ako Slovensko stálo, kým ten Rus odišiel?

Ľubomír Morbacher, Living Memory

11 fotiek v galérii Ľubomír Morbacher Zdroj: Branislav Wáclav/Aktuality.sk

Výrok, že „raz ten Rus odíde“, hovorí o tom, kto to povedal viac, ako by chcel. Znamená to, že ten človek je úplne ľahostajný k utrpeniu, nespravodlivosti, zotročeniu ľudí, ktorí tu žijú. Po roku 1968 tu ľudia žili v zovretí lži, „potemkinovskej socialistickej zákonnosti“, ktorá trestala vyjadrenie vlastného názoru, čítanie kníh, počúvanie hudby, vydierala ľudí cez deti a rodinu, a zastrašovala ich na každom kroku.

Do vedúcich pozícií sa dostávali tí najbezcharakternejší ľudia a udávanie susedov a kolegov bolo národným športom podporovaným všemocnou politickou políciou ŠtB. Bádania zaoberajúci sa chovaním živočíchov popisali jav „naučenú bezmocnosť“. Nazdávam sa, že posledné menované sme si preniesli aj do súčasnosti.

Anton Hruboň, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici

11 fotiek v galérii Anton Hruboň Zdroj: Anton Hruboň

Rus zo Slovenska nikdy neodišiel. Z kasární áno, no z hláv nezanedbateľnej časti populácie nie. Sovietska vojenská prítomnosť po auguste 1968 zanechala predovšetkým ryhu v jej kolektívnej pamäti, ktorej následky cítiť dodnes. Vytvorilo sa nikým nevyslovované, no široko akceptované memento o akejsi, vcelku komfortne prežiteľnej, tolerovateľnej okupácii.

Okupácia za vyše dve desaťročia zovšednela, znormálnila sa, ľudia sa s ňou zžili, ba trúfam si povedať, že sovietsku prítomnosť v ČSSR, právne vynútenú v Moskve hrubou silou, väčšina slovenskej spoločnosti časom reálne prestala vnímať ako okupáciu.

Táto dynamika nastavenia mysle nás z dlhodobého hľadiska pripravila o základnú sebaúctu, radikálne prekódovala naše vnímanie slobody a naučila nás hľadať svetlé stránky na znásilnení.

Hana Kubátová, Fakulta sociálnych vied Univerzity Karlovej

11 fotiek v galérii Hana Kubátová Zdroj: Branislav Wáclav/Aktuality.sk

Tisíce ľudí prišli o prácu, boli vymazaní z verejného života, sledovaní a zatváraní. Po roku 1968 odišlo do emigrácie približne jedenásťtisíc Slovákov. A časť spoločnosti sa naučila žiť v pretvárke: mlčať, nevytíčať hlavu, neklásť otázky. Nevieť však, či dnes ešte pomáhajú racionálne argumenty. Konkurencia je veľká, ale súčasná slovenská politická reprezentácia ohýba dejiny azda najbezohľadnejšie zo všetkých. Nezaujíma ich minulosť, ale vlastný momentálny prospech. Nie budúcnosť krajiny, ale ich vlastná. Lenže dejiny napokon dobehnú každého. Nepoznám historickú prácu, ktorá by bola ku kolaborantom láskavá.

Patrik Dubovský, Ústav pamäti národa

11 fotiek v galérii Patrik Dubovský Zdroj: Branislav Wáclav/Aktuality.sk

V roku 1968 som mal tri roky, pamätám si, že nad našou dedinou lietali (sovietske) vojenské lietadlá a my chlapci sme po nich „strieľali“ tzv. kapslovkami. Za našou záhradou občas stáli vojenské vlaky a raz ma kamaráti do takého vzali, bol plný mužov v zelenom s puškami, ktorí nám ponúkali „konfetky“. Mama sa to dozvedela, veľmi ma zbila a zakázala mi chodiť na koniec záhrady.

Ten čas, tzv. dočasný pobyt, teda vojenská invázia, agresia a okupácia stála 425 obetí, civilov aj vojakov. Len od 21. augusta do konca roka 1968 to bolo v Československu vyše 100 obetí, z toho vyše 20 na našom území. K tomu zdevastované komplexy kasární, kontaminovaná pôda benzínom, naftou a olejmi, množstvo konfliktov s našimi občanmi a najmä zlikvidovaný reformný proces v politike a spoločnosti. Boli odstavení odborníci, novinári, bolo obnovené sledovanie štátnou bezpečnosťou, uzatvorené hranice na Západ potom, čo okupácia vyvolala niekoľko desaťtisícovú vlnu emigrácie. Normalizátori na čele s Gustávom Husákom začali čistky nielen v komunistickej strane, ale najmä medzi inteligenciou.

Československo začalo stagnovať, v spoločnosti sa rozšírila atmosféra strachu, udávania, servility, cenzúra v umení a kultúre, bol dovolený iba štýl tzv. socialistického realizmu, obnovilo sa prerožimné združenie kňazov, cirkvi boli zasa prenasledované. Množstvo talentovaných a vzdelaných ľudí, ak neemigrovali, utiahli sa do ilegality, kde tajne písali, tvorili, organizovali slobodný umelecký alebo intelektuálny svet. Ako náhrada za neexistujúcu slobodnú tlač začali vychádzať samizdaty, ľudia počúvali zahraničné slobodné rozhlasové stanice, prenášali tajne slobodnú a odbornú literatúru. Množstvo odporcov takéhoto režimu končilo vo väzniciach ako politickí väzni. Moci sa ujali oportunisti ako Husák, prosovietski radikáli ako Vasil' Bifak, tvrdé jadro KSČ na čele s Gottwaldom. Novotným alebo

pragmatickí likvidátori všetkého opozičného ako šéf ŠtB Alojz Lorenc alebo Lubomír Štrougal.

Normalizačný režim neváhal rozohnať demonštráciu proti okupácii v roku 1969, kde bolo aj niekoľko nevinných obetí demonštrantov, režim neváhal porušovať vlastné záväzky z Helsinskej konferencie KBSE z roku 1975, režim neváhal prenasledovať signatárov Prehlásenia Charty 77, neskôr násilím zasiahnuť proti Sviečkovej demonštrácii v marci 1988 alebo proti demonštráciám počas Palachovho týždňa v januári 1989, či proti aktivitám Hnutia za občiansku slobodu.

Devastácia spoločnosti a všetkého slobodomyseľného vrcholila politickými vraždami kňazov, disidentov, odvážnych novinárov, utečencov na hraniciach, ako aj smrťou spomenutých obetí okupácie. Vynútený odchod „toho Rusa“ po 23 rokoch nebol jeho dobrovoľným rozhodnutím, „ten Rus len tak neodišiel“, ale nové demokratické vedenie Československa ho muselo k tomu dotlačiť tvrdými vyjednávania. Daň sa túto tragickú okupáciu však bola obrovská, nesplateľná a dosiaľ nesplatená. Preto „pamätajme“, lebo ako vidno aj dnes „príchod toho Rusa“ mal vždy katastrofálne dôsledky, či už po Veľkej októbrovej socialistickej revolúcii a násilnom vzniku ZSSR, či už do Fínska v tzv. zimnej vojne, či už v roku 1956 do susedného Maďarska, v roku 1968 do Československa, neskôr do Afganistanu, Pobaltia, Gruzínska, Moldavska až po agresiu voči Ukrajine.

Peter Jašek, Ústav pamäti národa

11 fotiek v galérii Peter Jašek Zdroj: TASR - Jakub Kotian

Politici sa často vyjadrujú k témam súvisiacim s dejinami, čo je na jednej strane pochopiteľné – sú to napokon celospoločenské témy prífahujúce záujem verejnosti – na druhej strane nie vždy práve šťastné. Každopádne, augustová okupácia Československa vojskami štátov Varšavskej zmluvy v roku 1968 znamenala v krátkodobej perspektíve zastavenie snáh o reformy a „poľudštenie“ komunistického režimu, ktoré mali podporu drvivej väčšiny spoločnosti.

Z tohto hľadiska znamenala vojenská akcia veľkú dezilúziu a vytriezvenie z nádejí, ktoré reformy v roku 1968 priniesli. Nemali by sme tiež stratiť zo zreteľa, že vojenská akcia bola sprevádzaná aj stratami na ľudských životoch v radoch civilného obyvateľstva. V strednodobej perspektíve prítomnosť veľkého počtu cudzích vojsk na našom území (ich počet nebol stabilný, v Československu zhruba bolo 70 000 vojakov) zásadným spôsobom obmedzovala už tak dosť limitovanú suverenity československého štátu.

Ich prítomnosť zároveň spôsobovala napr. dopravné nehody, v dôsledku ktorých prišlo o život niekoľko desiatok ľudí, či nadmernú ekologickú záťaž v okolí posádok, ktoré tieto vojská obsadili. Sovietski vojaci boli vyňatí z československej jurisdikcie a mali právo na bezcolný dovoz a vývoz osobného majetku.

V politickej rovine znamenala vojenská invázia nástup tzv. normalizačného režimu, ktorý u nás obnovil a posilnil nedemokratické črty komunistického režimu a „predĺžil“ jeho trvanie v našej krajine o ďalších dvadsať rokov, a to ešte v tieni prítomnosti sovietskych vojsk. V praxi sa tak obnovili militaristické opatrenia na železnej opone, cenzúra v médiách a kultúre, či prišlo k emigrácii desaťtisícov občanov – najčastejšie z radov inteligencie.

Ako ukázali nasledujúce roky, centrálné riadené hospodárstvo nestíhalo efektívne reagovať na zmeny vyvolané nástupom mikroelektroniky. Jeho orientácia na ťažký priemysel spôsobila aj neúmerne zaťaženie životného prostredia. A hoci mal režim premyslenú stratégiu sociálnej politiky, jeho charakteristickou črtou bolo až do jeho pádu v novembri 1989 porušovanie ľudských práv a náboženských slobôd.

Štefan Šutaj, **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**

11 fotiek v galérii prof. PaedDr. Štefan Šutaj, DrSc. Zdroj: svusav.sk

Prítomnosť okupačných sovietskych vojsk som zažíval od detstva, kedy sme ako puberti azbukou písali na cestu nápis „zachvatčiki idite damoj“ a prvýkrát sme využili znalosti ruštiny zo školy. Lepili sme po stĺpoch aj politicky nekorektné letáky „Dubčekovi borovičku, Biľakovi šibeničku“, lebo politici by nemali slopať a ani zradcovi by sme nemali želať smrť. Po 23 rokoch som sa dožil aj odchodu okupantov z republiky.

Perspektívu krajiny po okupácii v roku 1968 reprezentoval detský vtip. Prekárajú sa na hranici slovenský a ukrajinský chlapec. Slovenský hovorí: „A my máme chlieb s maslom“, ukrajinský navyšuje „a my máme Brežneva“. Slovenský sa nedá: „aj my budeme mať Brežneva“, „ale nebudete mať chlieb s maslom“, vyrieši problém ukrajinský chlapec.

Chlieb s maslom síce v Husákovskej normalizácii zostal, ba aj Brežnev sa „pominul“, ale Moskovské protokoly z roku 1968 zabezpečili „dočasný pobyt“ sovietskych vojsk na území Československa. Jednotkou trvania sa stalo slovo „dočasný“, ktoré sa približovalo nekonečnosti. Nič nenaznačovalo, kedy sa okupácia skončí. V Miloviciach si sovietske vojská vybudovali mesto s infraštruktúrou, ktorá naznačovala, že dočasný pobyt je trvalý. Na exkurzii počas základnej vojenskej služby sme videli bytovky „moskovského typu“ (s malými oknami kvôli sibírskej zime, ktoré mali namiesto záclon nalepené noviny), aj obchody, kino či múzeum (s diorámou o osloboditeľskej misii Červenej armády).

Československá armáda nemala prehľad o počte cudzích vojsk na československom území. Ak ho mala, spravodajské služby mu nedôverovali. Na „manévroch“ koncom 80. rokov sme na zadnej strane košického letiska zaznamenávali, koľko vojakov a techniky odchádzalo a prichádzalo v rámci rotácie sovietskych vojsk. Aj to sú fakty o „dočasnom“ pobyte, ktorý nemal konca-kraja. Človeku, ktorý sa nepoučí z cudzích chýb, je ťažko pomôcť. Tomu, kto sa nepoučí ani z vlastných chýb, už niet ani (od) Boha pomoci. „Zachvatčiki“ nikdy neodchádzajú dobrovoľne. Buď ich k tomu donúti vnútorná kríza, medzinárodné okolnosti alebo odpor domáceho obyvateľstva. Dobré však je, ak ich k tomu prinútiť aj diplomati, ako to bolo v čsl. prípade v júni 1991 a nie zbrane.

Miloslav Szabó, Filozofická fakulta Univerzity Komenského

11 fotiek v galérii Miloslav Szabó, historik Zdroj: David Ištók/Aktuality.sk

Poznámky typu "Raz ten Rus odíde" v súvislosti s vojnou na Ukrajine pokladám za prinajmenšom naivné, v horšom prípade za cynické. Ide o prejav hlbokej neznalosti novších slovenských a československých dejín, ak nie rovno o výsmech obetí invázie armád Varšavského paktu v auguste 1968.

Nestačí iba vyčíslávať materiálne náklady na dvadsaťročnú okupáciu, hoci ani tie isto neboli malé, treba si uvedomiť, že tu bola polmiliónová armáda s množstvom techniky a rodinami dôstojníkov, stavali pre nich celé sídliská, napr. vo Zvolene, v blízkosti najväčšieho vojenského letiska Sliač. Z vlastnej skúsenosti môžem povedať, že hrať sa vonku v nedeľu poobede za ohlušujúceho revu štartujúcich nadzvukových migov a "prekliate" nízko manévrujúcich bojových vrtuľníkov, nebolo nič príjemné.

Minimálne raz som utekal zo školy domov v panike, že čo nevidieť prepukne tretia svetová vojna. Neoddýchli sme si celkom ani na chalupu v blízkosti ďalšej obrovskej vojenskej základne na Oremovom laze, kam sme chodievali po asfaltke popukanej od tankových pásov. Okupácia takto "plazivo" zasahovala do každodenného života, budila a utvrdzovala v nás vedomie, že na nás niekto – konkrétne ten "Rus" , hoci v skutočnosti išlo o mnohonárodnostnú armádu Sovietskeho zväzu – permanentne dohliada a pod vojenskou hrozbou nám sprostredkuje "poučenie z krízového vývoja" v roku 1968: už nikdy viac sa nepokúsite o samostatnú "buržoáznú" politiku, o zradu "proletárskeho internacionalizmu" .

Tí, čo toto všetko dnes bagatelizujú, si chcú – okrem vyslovených cynikov – zachovať pekné spomienky, hoci v skutočnosti majú zlú pamäť, aby som parafrázoval slová spisovateľa Thomasa Brussiga o východonemeckej "ostalgií" .

Martin Slávik, Living Memory

11 fotiek v galérii Martin Slávik Zdroj: Branislav Wáclav/Aktuality.sk

Odchod Rusa stále platíme. Nie iba životnou úrovňou, keď ani po xy rokoch nevieme dobehnúť krajiny (európske) kde Rus nebol, ale mentálnym vazalstvom. U niektorých spôsobeným ustráchanosťou a hlúposťou a niekde čistým pragmatickým mafiánskym poklonením sa mocnejšiemu gangstrovi, ktorý keď sa to pokašle poskytne ochranu.

Daň je to, že Slovensko je také malé Rusko. A ak nie je, tak sa ním postupne stáva. S vazalmi nemožete budovať demokraciu.

Marína Závacká, Filozofická fakulta Univerzity Komenského

11 fotiek v galérii Marína Závacká Zdroj: TASR - Jakub Kotian

V súvislosti s inváziou vojsk Varšavskej zmluvy roku 1968 a následnou sovietskou okupáciou sa už historickým výskumom podarilo zdokumentovať mnohé straty na životoch, devastáciu životného prostredia aj rozsah hospodárskeho zaostávania za vyspelými európskymi ekonomikami.

Neohraničovala by som ale jej vplyv len na minulosť, lebo dôsledky stále trvajú. Od roku 1990 dodnes ich najlepšie reprezentovalo porovnanie ľubovoľnej dediny alebo mestečka na Slovensku a v Rakúsku, ktoré bolo na konci druhej svetovej vojny v oveľa horšom stave, no malo možnosť slobodného politického rozvoja a jeho hospodárstvo nebolo podriadené direktívam z Moskvy.

Ťažšie merateľné sú dlhodobé dopady na stav spoločenskej morálky. Po invázii ešte ďalších dvadsať rokov domáci kolaborantský režim opäť dosiahol takmer všade. Určoval, čo kto smie študovať, čítať, kde pracovať, kam cestovať, a pritom neustále vyžadoval prejavy vďačnosti. Vnúčatá dnes počúvajú životné ponaučenia od generácie, ktorá bola v mladosti odmeňovaná za pretváрку a naučenú neschopnosť, hlavné bolo netrčať a do ničoho sa nemiešať.

Adam Hudek, Slovenská akadémia vied

11 fotiek v galérii Adam Hudek Zdroj: Branislav Wáclav/Aktuality.sk

Na začiatok je potrebné zdôrazniť, že pojem „sovietsky“ neznamená „ruský“ . Československo po roku 1968 neokupovala ruská, ale sovietska armáda. Na druhej strane, súčasná Ruská federácia jediným nástupníckym štátom Sovietskeho zväzu a hrdo sa hlási k jeho

odkazu.

Za obsadenie Československa v lete roku 1968 je zodpovedné výlučne vedenie Sovietskeho zväzu. Nebola to bratská pomoc ani záchrana pred fiktívnymi hrozbami, ale okupácia, ktorá trvala viac ako 20 rokov, pričom Česi a Slováci pobyt okupačnej armády platili. Nebola to maličkosť, išlo o 75 000 vojakov a rovnaký počet civilistov. Ako píše česká historička Marie Černá: „Sovietska armáda bola do roku 1989 verejne nekritizovateľná, nedotknuteľná, nespochybniteľná a jej požiadavkám sa zásadne vychádzalo v ústrety.“

Finančné a materiálne náklady okupácie boli obrovské, pričom následky ekologickej devastácie okolia sovietskych základní pretrvávajú dodnes. Priamym dôsledkom invázie a okupácie bolo zastavenie pokusov o reformu československého plánovaného hospodárstva.

Plány ekonomických zmien dôležité miesto v programe Pražskej jari. Reagovali totiž na výrazný hospodársky prepád v prvej polovici 60. rokov. Normalizačné vedenie štátu sa však na pokyn Moskvy vrátilo k neefektívnym formám riadenia ekonomiky, ktoré viedli k stále väčšiemu zaostávaniu za „kapitalistickým západom“. Tento stav ešte prehĺbilo nútené výrazné obmedzenie kontaktov „ponad železnú oponu“, ktoré sa začali rozvíjať v 60. rokoch.

Pre obyvateľov Československa sa po 21. auguste skončili všetky sny o demokratizácii existujúceho režimu. Normalizačné vedenie štátu zložené z Kremľom schválených konzervatívnych dogmatikov a cynických kolaborantov žiadnu nádej na lepšiu budúcnosť neprinášalo.

Už v prvých rokoch po obsadení Československa odišli na západ tisíce vzdelaných a talentovaných ľudí. Išlo o obrovskú stratu, najmä keď ďalšie tisíce schopných ľudí režim na základe ideologických čistiek režim poslal „k lopate“. Život v okupovanom, „znormalizovanom“ Československu vo zvýšenej miere prial cynizmu, oportunizmu a rezignácii na morálne hodnoty v štýle „kto nekradne, okráda rodinu“. Dlhodobá preferencia takýchto postojov mala a dodnes má veľmi negatívne následky pre fungovanie slovenskej spoločnosti.

Na koniec treba zdôrazniť, že zo sovietskej ani ruskej strany nikdy nedošlo k žiadnemu, ani symbolickému, odčineniu škôd, alebo aspoň ospravedlneniu za 20 rokov okupácie. Nádej, že by sa tak mohlo stať v blízkej budúcnosti je mizivá.

Autor: David Žák